

Arttu Tuominen

Eindspel

Vertaald door Annemarie Raas

DE FONTEIN

Noem mij Harri.

Dat is niet mijn echte naam, maar hij volstaat net zo goed als welke andere naam ook. Je zult gedurende het hele verhaal mijn stem horen, en ik beloof dat we elkaar kennen voordat het doek valt.

Dit verhaal is een sprookje. Verbeeld je dat het een toneelstuk is. Of een film, als je daar meer mee hebt. En net als voor alle toneelstukken geldt, is ook dit verhaal in delen gesplitst. Maar we beginnen uiteraard bij het begin, of misschien bij het eind, ook dat zal te zijner tijd blijken. Het mooiste aan drama is dat de toeschouwer niet weet wat er als volgende gaat gebeuren. In een sprookje zijn we niet vastgeketend aan de werkelijke wereld maar kunnen we die naar onze hand zetten. Kunnen we bewegen in tijd en plaats.

Je kent toch van die films die heel ver weg beginnen, helemaal in het universum, om vervolgens langzaam maar zeker de plaats te naderen waar het allemaal begint?

Dit is zo'n begin. Adem in.

Daar zien we de planeet Aarde. Een blauwe knikker die in een ijzige leegte zweeft. We kijken ernaar, ver weg van de omloop van de aarde.

De camera begint de dampkring in te vallen. De aarde wordt groter, we duiken tussen de wolken. Het beeld is wit, totdat we ineens weer in de zonneschijn terechtkomen. Onder ons glinstert de open zee. En omdat de aarde bol is, gaan we er schuin op af, als een meteoriet. Voor ons doemt land op: bergen, bossen, gletsjers, steden. We zoeven over het continent in noordelijke richting. Langzaam maar zeker begin je onze bestemming te zien.

Daarginds, achter bossen, moerassen en meren, ligt Finland.

Daar begint ons verhaal. We minderen vaart. We bevinden ons boven de kust. Je ziet de zee en eilanden en scheren; er vaart een eenzaam vrachtschip op open zee.

We gaan verder boven een bos. Het schemert. Je ziet een auto en koplampen. We kijken even toe terwijl hij tussen de bomen door slingert en over heuvels, greppels, duikers rijdt, tot hij een andere weg inslaat, maar al die tijd zetten we val-lend onze reis voort.

De weg komt uit op een erf. Hier begint het verhaal. Bij een bescheiden hutje midden in het bos.

Het perceel wordt afgegrensd door een stal en een paar kleinere schuren. Uit de schoorsteen komt een dunne rookwolk, door het raam valt vierkant licht op het gras.

De camera daalt weer verder, langzamer ditmaal, langs de nok en de dakrand. Nu zijn we op de grond. Je hoort muziek. De camera nadert het raam en het geluid wordt sterker. Een oude wals of tango. Het beeld glijdt door het glas heen de woonkamer binnen. De muziek is afkomstig van een oude film van Finse bodem. In de hoofdrollen Tauno Palo en Ansa Ikonen. Er zit een gezin op de bank. Je ziet de gezichten niet omdat ze met de rug naar ons toe zitten, maar je ziet wel dat ze gelukkig zijn. De vader zit naar zijn vrouw toe geleund, de dochter zit naast hen, de hond ligt aan hun voeten.

Hier stopt de camera.

Bij dit beeld van een knus huisje en een gezin dat naar een film zit te kijken. Dichterbij dan dit komen we deze keer niet. Probeer het beeld in je geheugen op te slaan. Hoe ziet het behang eruit, welke kleur heeft de bank, geurt het naar koffie, tikt de wandklok? Prent het je in, want hoewel ons verhaal hier begint, eindigt het hier ook, en dit is het laatste beeld dat je van je vrienden zult zien.

Ineens wordt alles teruggespoeld. Het beeld lijkt steeds verder weg, door de woonkamer, door het venster naar het in schemerlicht gehulde erf, en gaat omhoog. We zijn weer op gelijke hoogte met de boomtoppen. Daar is de weg die je door

het bos heen nam. Alles wordt omgeven door een sluier van wolken. Je stijgt steeds sneller. Continenten, zeeën, gletsjers, de bolronde horizon waarachter de zon ondergaat, helemaal tot aan de omloop van de aarde. Terug naar het beginpunt.

Het geluidsniveau in het auditorium benaderde dat van een ijshockeywedstrijd terwijl tweehonderd politieagenten een zaal probeerden binnen te dringen die voor negentig toehoorders was ontworpen.

Toen de klok twee uur aanwees, gingen de dubbele deuren open en beende de hoofdcommissaris met glimmende epauletten het podium op, op de voet gevolgd door Henrik Oksman, die zijn nette pak aanhad, en Susanna Manner, die een gigantisch boeket meedroeg.

Het geroezemoes viel stil alsof er een knop werd omgedraaid.

Het scheelde niet veel of Oksman maakte rechtsomkeert bij zien van het tot de nok toe gevulde auditorium. Manner moest hem een duw geven en naar het spreekgestoelte dirigeren. De hoofdcommissaris draaide de microfoon bij.

‘Geachte collega’s. Ik heb in mijn leven zoveel toespraken gehouden dat ik de tel kwijt ben. Maar deze dag zal ik nooit vergeten.’

Hij zweeg even en liet zijn blik over de menigte gaan. Er lag een jongensachtige glimlach in zijn ogen.

‘De Finse politie kan op een succesvol sportief verleden bogen, en hetzelfde geldt voor de politie in Pori, waar diverse sporters van internationaal en zelfs olympisch niveau hebben gediend. De afgelopen jaren is de medailleoogst helaas ietwat mager geweest – tot aan afgelopen weekend.’

Hij wendde zich tot Oksman, die eruitzag alsof hij elk moment kon flauwvallen. Zijn adamsappel maakte zagende bewegingen op en neer.

‘De stad Pori heeft een sterke traditie op het gebied van de bokssport. Jyri Kjäll, de broertjes Selenius en nu dan Henrik

Oksman, die afgelopen zaterdag het politiewereldkampioenschap in Chicago won door een overwinning op Noah Taylor uit Australië. Het is voor het eerst dat een Finse agent op de hoogste trede van het podium staat.'

Het publiek barstte in een daverend applaus uit. Het gefluit en *Henrik*-geroep vulde de hele ruimte.

De hoofdcommissaris hief zijn hand op.

'Heel even nog. Ik weet dat jullie niet zijn gekomen om naar mijn gebazel te luisteren maar om onze sportheld te feliciteren.' Hij wees op Oksman. 'Om een lang verhaal kort te maken: mag ik jullie voorstellen, de regerend wereldkampioen boksen in de klasse tot achtenzestig kilo: Henrik Oksman! Driewerf hoera voor de beste politiebokser ter wereld!'

Nu begon het gebrul pas echt. Oksman stapte onwillig het spreekgestoelte op; Manner kwam naast hem staan en zei: 'Henrik, als jouw superieur heb ik de eer om jou zowel namens de politie van Zuidwest-Finland als namens ons team te feliciteren. We zijn ontzettend trots op je.'

Opnieuw werd er geapplaudisseerd. Manner reikte Oksman de bloemen aan, vervolgens omhelsden ze elkaar. Het was een stijve, korte ceremonie. De camera van de reporter van het personeelsblad flitste. Eindelijk was het Oksmans beurt om iets te zeggen. Hij boog zich voorover naar de microfoon, die veel te laag was ingesteld voor hem, en stamelde: 'B-Bedankt.'

De koffie ter ere van de medaillewinnaar werd in de vergaderkamer van de afdeling Misdrijven gedronken. Manner had erop gestaan de plechtigheid bescheiden te houden, omdat ze wist dat Oksman een hekel had aan grote menigtes, helemaal als hij het middelpunt vormde.

De taart was versierd met een bokshandschoen van mar-sepein in de kleuren van de Finse vlag. De koffietafel werd bijgewoond door de hoofdcommissaris, alle afdelingshoofden en Oksmans naaste collega's, onder wie hoofdagent Linda Toivonen en brigadier Jari Paloviita. Schoorvoetend sneed

Oksman de taart, want hij had er grote moeite mee iets anders te eten dan vacuümverpakte kant-en-klaarmaaltijden.

Iedereen wilde horen hoe de wedstrijd was verlopen. Oksman probeerde in eerste instantie het gesprek op een ander onderwerp te brengen, maar toen hij beseftte dat hij deze stoot niet zou kunnen ontwijken, ging hij nader in op de reis naar Chicago en de match aldaar.

‘Taylor bokst al heel lang. Je zou kunnen zeggen dat hij een beroeps is. Hij heeft het Australische kampioenschap voor de leeftijdscategorie onder de twintig gewonnen,’ vertelde de hoofdcommissaris.

‘Dat is al meer dan twintig jaar geleden, en bovendien is hij drie jaar ouder dan ik,’ zei Oksman bagatelliserend. ‘Maar hij leek me een geschikte vent. Hij is inspecteur bij de federale politie van Australië en traint ’s avonds in zijn vrije tijd jonge bokkers.’

‘Hij was sterk, deelde echte mokerslagen uit, maar jij had je lengte mee – en je Finse doorzettingsvermogen,’ zei de hoofdcommissaris enthousiast.

Oksman dwong zichzelf de taart te proeven.

‘Na de eerste ronde stond ik op achterstand. Alles wat ik probeerde, mislukte, zo leek het wel. Aan het eind van de tweede ronde kon ik een paar goeie toevalstreffers plaatsen. Dat was het keerpunt.’

De hoofdcommissaris viel hem geestdriftig bij. ‘Dat was te merken! Taylors knieën knikten en hij kwam niet meer terug in de wedstrijd.’ Hij maakte een paar jabs in de lucht.

Oksman haalde zijn schouders op. ‘Dat zal dan wel.’

‘Geeft het je geen rotgevoel?’ vroeg Linda.

Iedereen draaide zich om naar haar. Ze vervolgde: ‘Ik bedoel, zo’n match kan heel slecht aflopen.’

‘Ze dragen een helm en dikke handschoenen, het zijn geen beroepsbokkers uit de zwaargewichtklasse,’ zei Paloviita.

‘Linda heeft gelijk,’ zei Oksman, waarmee hij iedereen het zwijgen oplegde. ‘Bij alle contactsporten loop je het gevaar

gewond te raken, en zelfs om dood te gaan. Wie de ring in springt, neemt bewust een risico.'

'Is het leven op zich niet al één groot risico? Bovendien is het onderdeel van de menselijke natuur om de grenzen op te zoeken. Om die reden gaan er ieder jaar duizenden mensen bergen beklimmen, parachutespringen en diepzeeduiken,' zei Paloviita.

'Een ander slaan is van een heel andere orde,' antwoordde Linda. 'Bovendien kun je in zulke gevallen je overlevingskansen vergroten door bijvoorbeeld een veiligheidsgordel te dragen, je aan de toegestane snelheid te houden en een fietshelm te dragen.'

'En dan kom je een dronken bestuurder tegen.'

Linda schonk Paloviita zo'n boze blik dat er bijna bliksemflitsen uit haar ogen kwamen.

Paloviita werd gered door zijn telefoon, die rinkelde. Het was de intakebalie.

'Snorrenman staat hier weer.'

Paloviita slaakte een zucht, keek de anderen aan en vormde met zijn lippen het woord 'Visstick'.

Alle aanwezigen begonnen te glimlachen.

De Visstick was in de loop der jaren een begrip geworden. De man, die zijn bijnaam te danken had aan zijn volle snor, deed aan de lopende band aangifte van de ongeloofwaardigste dingen.

'Wat wil hij?'

'Met jou spreken.'

'Waarom?'

'Hij wil je iets laten zien.'

Paloviita slaakte opnieuw een zucht en beloofde naar beneden te komen.

Terwijl hij de trap afliep, begon er woede in hem op te borrelen. Mensen als de Visstick bezorgden het ambtelijk apparaat zoveel extra werk! De politie had betere dingen te doen dan verhalen aan te horen over CIA- of FBI-complotten

of over een buurman die mysterieuze stralen afvuurde door de muur. Maar tegelijkertijd vermaande Paloviita zichzelf: de Visstick bezorgde de politie niet met opzet overlast. Hij had overduidelijk psychische problemen, die ertoe leidden dat hij zich dingen inbeelde. Een mens kon het net zo goed aan zijn hart krijgen als aan zijn hoofd, maar om een of andere reden werd in de maatschappij het eerstgenoemde meer geaccepteerd.

De Visstick zat op een bankje in de hal te wachten en sprong als een duiveltje-uit-een-dooze over de muur toen hij Paloviita zag. Hij beende op hem af met een zwarte vuilniszak in zijn hand.

‘Goed dat je bent gekomen! Ik zag je auto op de parkeerplaats en wist dat je dienst had!’

Paloviita had graag willen vragen hoe de Visstick in vredesnaam wist in wat voor auto hij reed, maar hij wilde het gesprek geen seconde langer laten duren dan nodig. De Visstick haalde een paar rode repen stof uit de vuilniszak en zwaaide ermee.

‘Kijk nou toch! Iemand heeft van dit soort vodden in de vuilcontainer van de flat gegooid. En dat is niet de eerste keer!’

Paloviita staarde naar de lappen stof, die zo te zien ooit een rode rok of jurk waren geweest.

‘En wat vind je daar zo zorgwekkend aan?’

‘Ha, wat een vraag!’ riep de Visstick zo luid dat mensen die voor het paspoortloket stonden zich omdraaiden. ‘Dit is moord!’

Paloviita keek de stapel vodden door. Het was duidelijk dat er ruig was omgegaan met het kledingstuk, maar hij zag nergens bloed of iets anders onrustbarends. Hij gaf de boel terug.

‘Ik geloof niet dat dit voldoende is om een moordonderzoek te starten. Waarschijnlijk was iemand gewoon uitgekeken op de rok.’

‘Wat?! Hoor ik het goed? Zijn jullie nou alweer niet van plan actie te ondernemen?!’ brulde de Visstick, waarna hij zijn stem liet dalen: ‘Ik weet zeker dat er vreemde dingen gebeuren in de kelder onder de flat. Er is ’s nachts hondengeblaf te horen. En vervolgens vind ik iedere week van die gescheurde rokken bij

het vuilnis. Jullie moeten op zijn minst DNA-monsters nemen!’

‘Twee maanden geleden beweerde je dat er op instigatie van de FBI een tunnel onder de flat werd gegraven,’ zei Paloviita zonder ook maar een poging te doen zijn sarcasme te verbergen.

‘En dat geloven jullie niet? Daar krijgen jullie nog spijt van!’ riep de Visstick woedend. Hij duwde de vuilniszak in Paloviita’s hand en marcheerde naar buiten. Paloviita staarde hem nog even na, schudde zijn hoofd en liep de trap op naar zijn eigen verdieping. Hij gooide de zak in de prullenbak, zette zijn computer aan en begon een rapport over een mishandeling die een dag eerder had plaatsgevonden en die hoogstwaarschijnlijk niet tot een aanklacht zou leiden. Hij had in zijn carrière bij de politie het punt bereikt waarop het hem niet langer irriteerde om zinloos werk te verrichten. Het merendeel van de werkzaamheden was triviaal inmiddels.

Na de feestelijkheden liep Oksman de trap af naar de kleedkamer van het politiebureau, trok zijn kleren uit, stopte die in een waszak en stapte onder de douche. Hij wreef zich in met doucheschuim en masseerde shampoo in zijn haar. Zo stond hij lange tijd onder het ruisende water. Hij herhaalde de wasbeurt vijf keer en deed vijf keer de kraan dicht. Nadat hij zich had afgedroogd en de douchecel had verlaten, stapte hij opnieuw onder de douche en herhaalde hij het hele proces nog eens vijfmaal. De naar shampoo ruikende stoom zweefde de doucheruimte uit en de kleedkamer in.

Oksman trok schone kleren aan en verliet het politiebureau via een zijdeur. Hij liep door de binnenstad. Daar was het rustig, zoals altijd tegenwoordig. De mensen deden hun boodschappen bij grote supermarkten aan de rand van de stad en het centrum liep leeg.

Op de oever van de rivier stonden drie graafmachines roerloos op hun plek, alsof ze op de apocalyps wachtten. Het Jokikeskus-project had tientallen jaren in de ontwerpfase

gezeten maar nu waren de bouwwerkzaamheden dan toch begonnen. Pompen spuwden bruin water uit een gevaarlijk ogende bouwput.

Oksman liep langs de stenen gebouwen op de oever en stak de Taavisilta-brug over. De gigantische lindebomen en esdoorns op Kirjurinluoto strekten hun takken uit tot boven de trottoirs. Een houten pleziervaartuig voer puffend stroomopwaarts.

Oksmans hoofd zat vol met losse gedachten die elkaar kruisten, zich samenvoegden en dan opnieuw hun eigen weg gingen. Nu eens was hij bij het WK-boksen voor politieagenten en zag hij snelle beelden voorbijflitsen; hij herinnerde zich de geur van de massageolie in de kleedkamer, de files in de straten van Chicago in het morgenrood, de slagen en afweermanoeuvres in de ring, het gefluit en geschreeuw van het publiek. Dan weer raakten zijn gedachten iets ondefinieerbaars, waardoor ze opnieuw een andere kant op werden getrokken. Hij voelde zich los van alles, en licht.

Hij kon het gevoel niet verklaren.

Hij had nog nooit iets vergelijkbaars ervaren. Wanneer hij terugkeek op zijn leven, had hij het gevoel dat hij altijd een stapel bakstenen op zijn rug had meegedragen.

Totdat hij ineens had besloten de bakstenen op de grond te zetten.

Dat was onderweg van het vliegveld van Helsinki-Vantaa terug naar Pori, terwijl hij in de auto zat en de akkers en bossen in de zomernacht voorbij zag flitsen. Hij ervoer een lichtheid die hem influisterde dat hij niemand ooit nog iets hoefde te bewijzen. Hij kon precies zo zijn als hij zelf wilde.

Hij bedacht dat de meeste mensen zo'n stapel bakstenen met zich meedroegen, die hun verhinderde hun dromen te verwezenlijken. Hun leven schoot aan hen voorbij omdat ze bang waren het in de ogen van anderen verkeerd te doen, omdat ze zich zorgen maakten over wat anderen van hen dachten.

Oksman schrok op uit zijn gedachten toen hij bijna op

een fietser botste die uit de tegengestelde richting kwam. Het meisje keek hem kwaad aan. Oksman begon te lachen, waardoor ze van haar stuk werd gebracht.

Misschien was dit hoe het voelde om gelukkig te zijn. Hij wist het niet zeker, hij had niets om het mee te vergelijken omdat hij zich geen tijd zonder de stapel bakstenen kon herinneren. Zijn hele leven had in het teken gestaan van de angst om in de kennel te worden opgesloten met vaders krankzinnige bloedhonden.

De weg ging verder langs de rivier.

Ondanks de zonneschijn waren er maar weinig mensen op straat. De oevers waren in groen gehuld.

De flats in Pormestarinluoto verrezen uit het asfalt, strekten zich uit naar de hemel.

Oksman beende de parkeerplaats over, trok de toegangsdeur van de flat open en liep met twee treden tegelijk naar de bovenste verdieping, bovennatuurlijk lichtjes, alsof de zwaarte-kracht geen uitwerking op hem had.

Pasi wachtte op hem in de keuken.

Een halfjaar geleden nog hadden er alleen een kleine tafel en een stoel in Oksmans keuken gestaan. Nu prijkte er een witte eethoek bij het raam. En in de woonkamer, waar voorheen alleen een kaptafel, een houten krukje en een tv hadden gestaan, lag nu een kleed op de vloer. In de hoek stond een forse hoekbank. Er was een tweepersoonsbed aangeschaft voor in de slaapkamer.

In het plafond in de woonkamer zat nog steeds een haak om een boksbal aan te hangen, maar de boksbal zelf lag te verstoffen onder de kapstok in de gang.

Pasi drukte hem stevig tegen zich aan. Oksman voelde de ruige stoppels tegen zijn wang.

‘Je hebt het overleefd,’ zei Pasi.

‘Ternauwernood.’

Pasi haalde een fles schuimwijn uit de keuken en plopte die open. De fles stroomde over.

Ze lachten. Pasi schonk de glazen in.
'Op de wereldkampioen,' zei hij.
Oksman schudde zijn hoofd en hief het glas: 'Op ons.'

In zijn droom stond Jari Paloviita op een heuveltop en keek naar het dal, waar een weelderig groene savanne lag die door rivierbeddingen werd doorkruist. Her en der stonden gigantische bomen, die vlekkerige schaduwen op het in de wind deinende gras wierpen.

Een hete wind blies in zijn gezicht, en hij besepte dat hij sliep, en hij wilde niet wakker worden. Hij kon zich niet herinneren wanneer hij voor het laatst zo'n gevoel van vrijheid had ervaren. Hij had in geen tijden een nachtmerrie gehad. Geen dromen over het verlaten huis op de weide in het bos of over de stinkende put die tussen de distels omhoogstak.

In plaats van over de stinkende put droomde hij nu over de meest uiteenlopende dingen: een turkooizen zee, vissen bij een koraalrif, oeroude tempels, bewegende zandpilaren in een woestijn – en ditmaal dus over Afrika.

Het geluid van de telefoon vermengde zich met het Afrikaanse stof en haalde Paloviita langzaam uit zijn slaap. Het duurde even voordat hij besepte dat het geluid van zijn nachtkastje kwam. Hij grabbelde tot hij zijn smartphone vond. De gloeiende cijfers van de wekkerradio gaven 02:37 aan. Op het scherm van zijn telefoon flakkerde Susanna Manners naam. Paloviita fronste.

Hij was eraan gewend om midden in de nacht gewekt te worden. Dat hoorde bij zijn werk, en bijna altijd ging het dan om een lijk of een ernstig ongeval, maar desondanks irriteerde het hem op een manier die aan hem vrat.

Hij nam op en probeerde zo opgewekt mogelijk te klinken, maar toch baste hij zo hard dat hij er zelf van schrok.

‘Jari.’

‘Drie lijken, misschien vier, ik weet het niet zeker,’ zei Man-

ner zonder omwegen. ‘Ik wil dat jij, Linda en Henrik erop afgaan, en snel een beetje.’

Paloviita ging op de rand van het bed zitten en wreef in zijn nek. Hij had Manner nog nooit zo dwingend horen praten, en dat deed hem het ergste vermoeden. Zijn eerste gedachte was dat er een paar motorbendes tikkertje speelden – met gebruik van wapens. Of anders had een dronken automobilist een stel feestvierders op de motorkap meegenomen. Maar het ergste scenario betrof een levensmoeë vader die had besloten zijn vrouw, zijn kinderen en ten slotte zichzelf met een hagelgeweer naar de andere wereld te schieten.

‘Wat is er gebeurd?’ vroeg hij.

‘Een moord in Kuuminainen. De plek is erg afgelegen. Ik weet de details nog niet, de melding van de coördinator van dienst was nogal warrig. Ik wil dat jullie erheen gaan en rechtstreeks aan mij rapporteren. Raunela en de technische recherche zijn al onderweg.’

Paloviita ergerde zich. Niets was zo irritant als incomplete informatie. Waarschijnlijk had een van de nieuwe coördinatoren de melding doorgegeven, want Grönroos zou nooit zo’n warrig verhaal hebben opgehangen maar eerst meer informatie hebben geëist, totdat hij een duidelijk beeld had van de situatie.

‘Gaan we er allemaal op af?’ vroeg Paloviita voor de zekerheid.

‘Ik heb Henrik al gewekt en ga nu Linda bellen.’

‘Niet nodig,’ zei Paloviita snel. ‘Dat doe ik wel. En ik pik haar onderweg wel op.’

‘Prima,’ zei Manner, waarna ze het adres doorgaf. Dat zei Paloviita helemaal niets.

Hij hing op, deed zijn nachtlampje aan en ging weer liggen.

‘Manner?’ vroeg Linda terwijl ze in haar ogen wreef.

Paloviita draaide zich naar haar toe. ‘Meerdere lijken ergens in de rimboe. Ze wil dat wij erop afgaan.’

‘Wat is er gebeurd?’

‘Naar het schijnt moeten wij haar dat vertellen.’

Verschenen van Arttu Tuominen:

Bloedbroeders

Levensgevaar

Monddood

Dubbelleven

Verlosser

Eindspel

Eerste druk augustus 2025
Dit is het zesde deel in de Rivierdelta-serie.

Oorspronkelijke titel *Lavastaja*

Oorspronkelijke uitgever Werner Söderström Ltd (WSOY), Helsinki, Finland

Copyright © Arttu Tuominen, 2024

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2025 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Annemarie Raas

Omslagontwerp Studio Vonk & De Boer

Omslagillustratie Arcangel/Evelina Kremsdorf

Opmaak binnenwerk Crius Group

ISBN 978 90 261 7659 3

ISBN e-book 978 90 261 7660 9

ISBN luisterboek 978 90 261 7661 6

NUR 332

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining niet toegestaan.